

SVET JE PREPUN ČUDNIH DEČAKA

(iz recenzije)

Tema kojom se autorka posredno bavi nije uopšte obrađena u svetskoj dramaturgiji. Nekoliko drama i filmova se bave osobama sa posebnim potrebama, a od njih zaslužuju da se pomenu „Staklena menažerija“ Tenesi Vilijamsa, „Kišni čovek“ Barija Levinsona, „Osmi dan“ Žako van Dormela i Paskaljevićev „San zimske noći“. Naše scene do sada nisu imale nijedan scenski prikaz života osobe sa aspergerovim sindromom.

Drama „Na te mi se život koči“ je napisana kratkim i jasnim rečenicama kroz koje, na kraju, izlazi minijatura jednog vremena.

Autorka je sa lakoćom zaobišla zamke ironičnog obrazca, a nije ni dopustila da politički korektno razmišljanje, koje trenutno dominira i na našim i na inostranim scenama, utiče na njeno delo. Takođe je pokazala veliko poznavanje svetske dramaturgije. U devet slika vidimo Senkinu disfunktionalnu porodicu, ali i pored toga što su likovi stereotipi, što je normalna stvar u fragmentarnoj dramaturgiji, svi su psihološki profilisani i lepo opisani. Danas u našoj dramaturgiji dominira psovanje. Svetlana Štrbac je to izbegla tako što je smestila radnju svoje drame u porodicu srednje klase. U drami se progovara i o problemima ljudi sa aspergerovim sindromom na retko ubedljiv, sugestivan i ponegde duhovit način. Sve iz želje da ispriča priču o pratećim mukama njihovih porodica.

Muzika, kao i u drami Tenesi Vilijamsa „Staklena menažerija“ i u drami Svetlane Štrbac igra veliku ulogu. Dok je Tenesi Vilijams ostavio izbor muzike rediteljima, Svetlana Štrbac svakoj slici daje naziv muzičke numere koja savršeno oslikava njenu atmosferu (Falko, Tarega, The Script...)

Komponovana u devet slika sa prologom i epilogom, ova drama iznosi pred savremenog čitaoca prizore koji podsećaju na mučna vremena koje je prošla Srbija, od raspada Jugoslavije pa skoro do danas. Svetlana Štrbac je svesna koliko su političke prilike uticale na život ljudi u Srbiji. Zato i izjednačava Senkine bračne muke sa stradanjem i propašću Jugoslavije devedesetih i problemima koji su iz njih proistekli.

Još jednu stvar moram pohvaliti u ovoj drami, a to je jezik. Očigledno je da autorka savršeno vlada dijalektom kojim govore Srbi sa zapada što čini njene likove još uverljivijim. Najduhovitiji momenti drame su pesme Bratislava Kranjčevića (priatelja Senkinog muža Andrije) koji recitujući svoju lascivnu poeziju razbijaju učmalost njenog života, a pošto se pojavljuje u najgorim momentima on, poput Lude u Kralju Liru, donosi malo vedrine u ovu tešku životnu priču.

U prologu i epilogu je pokazan život porodice Asperger, po kojoj je ovaj sindrom dobio ime. Provejava autorkin stav da se pogled sveta na ljude sa aspergerovim sindromom i njihov položaj u društvu vrlo malo promenio. Da li im je uopšte i moguće pomoći? To bi svako rekao. Pravo pitanje je da li opšte i želimo da im pomognemo?

Jedna od najzagonetnijih rečenica u celoj drami replika koju Hana Asperger kaže svome sinu Hansu u epilogu.

ХА-НА (до-вичку-је my): Хеј, мла-дичу, а су-па... (за се-бе, од-ма-ху-ју-ћи гла-вом): Свет је пре-пун чуд-них де-ча-ка.

Njom kao da se želelo reći da na svetu postoje mnoga deca za koju se ni ne zna, ili za koju se krije da imaju neki oblik autizma, aspergera ili neku drugu vrstu invaliditeta. Sve dok se čovečanstvo bude stidelo svojih mana i bojalo se da ih otvoreno pokaže drugima neće biti ni u mogućnosti ni da evoluira.

Ovo je debitantsko delo Svetlane Štrbac, ali sam uveren da će svakom pozorištu biti, ne samo čast, nego i obaveza da scenski upriliči ovakvu jednu dramu. Saznanja koja ona nosi sa sobom imaju višestruku svrhu i smisao.

Vuk Bijelić, dramaturg